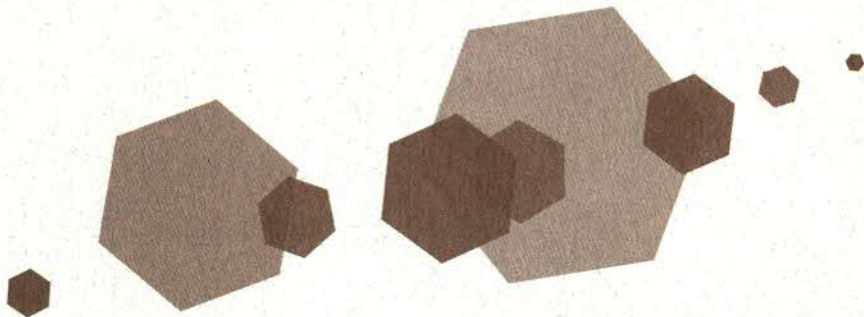

Pregó de la Llum

13 de febrer de 2004

Festes de **La Llum** 2004

www.festesdelalum.org

COL·LEGI
OFICIAL DE METGES
DE BARCELONA
Delegació Comarcal del Bages

Ajuntament de Manresa

Pregó de la Llum

2004

Dr. Jacint Corbella i Corbella

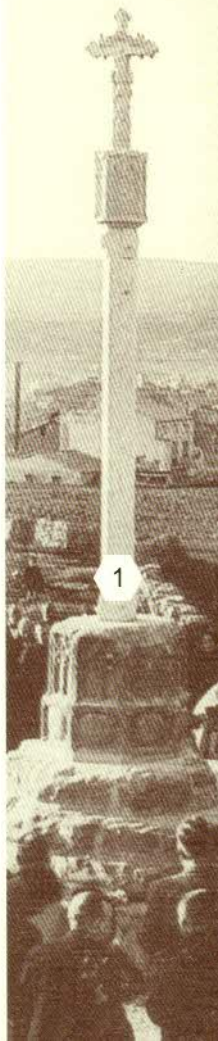
Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya

Premi Bages de Cultura 1990

Il·lustríssim Sr. Alcalde, autoritats i amics:

L'AIGUA

A Manresa, fa poc més de sis-cents cinquanta anys, van passar algunes coses importants. Potser la més coneguda és la solució una mica màgica que es va trobar per a resoldre una disputa, un plet, que era greu, entre la ciutat i el bisbat. De fet era un plet de l'aigua. La solució, bona per a la ciutat i que no sembla que fes mal enlloc, va permetre un desenvolupament lent, però amb una certa seguretat, i ha estat una de les bases del creixement històric de Manresa. D'allò encara ens en recordem i cada any pel mes de febrer es fan aquestes festes de la Llum. S'ha confiat una part dels actes a una institució i en aquest cas ha estat la Delegació Comarcal del Bages del Col·legi Oficial de Metges de Barcelona sobre la qual ha recaigut la responsabilitat. Això justifica que en parli un metge i que, a més de fer algunes al·lusions històriques,

Pregó de la Llum

2004

comenti alguns aspectes de la medicina d'ara, o de la sanitat, la cura de la salut, que no és exactament el mateix.

LA LLUM

He dit tot just al començar que a Manresa van passar fa sis segles i mig algunes coses importants. Una va ser el miracle de la Llum, l'any 1345. La ciutat estava amenaçada del càstig diví, l'excomunió, pronunciada pel bisbe. Per a molts això era terrible. Quan va arribar la solució, a l'església del Carme, amb el raig de llum, de claror, que il·luminava la qüestió, tot hom va quedar deslliurat d'un pes. La ciutat, en la mesura que es podia i pels qui era possible, va tornar a ser alegre. Això és un eufemisme, perquè l'època no va ser particularment alegre. Però no és aquest el tema del que vull parlar, sinó del gran ensurt que va venir tres anys més tard, el 1348.

LA PESTA

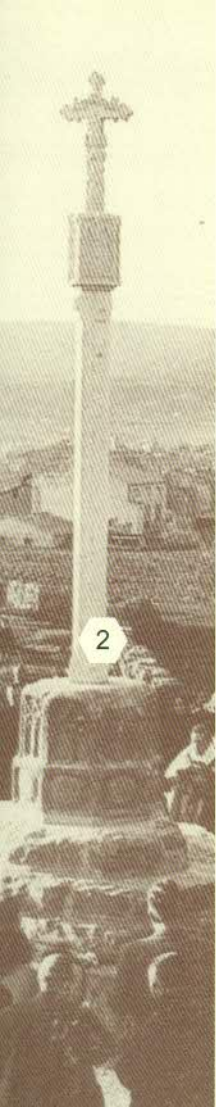
El 1348 és l'any de la gran pesta. L'epidèmia més greu, més mortífera, documentada en temps plenament històrics al nos-

Pregó de la Llum

2004

tre país, és aquesta pesta. D'altra banda va tenir un abast gairebé universal. Sembla que va començar a l'Àsia oriental. Va venir probablement per medi de les vies més usuals de comerç i al cap de poc temps arribà a Europa. Tot el continent la va patir. La mortalitat va ser molt alta. S'accepta amb xifres prudents que la quarta part de la població d'Europa va morir per aquesta pesta. A Catalunya, i al mateix Bages, en alguns llocs com Santpedor sembla que van morir les tres quartes parts de la població, i més puntualment alguns llocs van quedar totalment buits. El desastre demogràfic va ser molt gran. La seva importància va ser molt més transcendent que el fet de la solució d'un problema local d'aigües. Però els records van com van i de la pesta n'ha quedat aquí menys tradició. És la mateixa pesta que explica Bocaccio al Decameró, que afectà Florència i tants altres llocs més.

L'aigua de la sèquia ha de ser clara i neta. En canvi, la pesta quan va afluir no va fer pas net del tot. Semblava que s'acabava, però al cap d'alguns anys tornava. I així els brots de pesta a Catalunya des del 1348 fins a l'última considerada dins d'aquest cicle, el 1720, va anar fent brots i rebrots, en forma de grans estralls. I en algun cas concret amb més gravetat puntual que el propi brot de 1348. Per exemple, la de

Pregó de la Llum

2004

cap a 1620, a Barcelona va enviar a la tomba 14.000 persones d'una població de 30.000, o sigui gairebé la meitat. La importància que han tingut els brots continuats de pesta per a la vida de Catalunya, la demografia, l'empenta vital del país, ha estat molt gran i és un dels factors més negatius en la nostra història. Probablement això pugui explicar en part la baixa de la força vital del país i per tant del nostre impuls com a poble. Durant gairebé quatre segles Catalunya ha estat un país sanitàriament malalt crònic. Aquí hi ha hagut estudiosos, com Francesc Rafat; també en el conjunt de Catalunya, com els metges Camps d'Alcarràs, que han fet monografies sobre el tema.

No cal fer com els ocells de mala astrugància, per a recordar que el bé i l'alegria estan sovint ben a prop del mal i la tristor. La vida és així, i els metges i els malalts, ho sabem massa bé. També cal dir que fa sis segles hi havia tractaments de poca utilitat i que la resignació era una de les necessitats més importants per a fer front a les malalties. Avui la situació és bastant diferent, i ara estem relativament tranquils en molts aspectes. Ens sembla que les possibilitats de la prevenció i del tractament són molt grans. Quan passin molts anys, i es coneixin moltes més coses, veurem que tampoc estem en

Pregó de la Llum

2004

cap cim, però en l'evolució positiva del coneixement ara estem, probablement, en el millor moment. Això vol dir que avui tenim més coneixement i més medis que en altres temps passats, i que la previsió és que la situació millori.

Però això diria que no és tan clar. És evident, i n'estic segur, que a la llarga serà així. El progrés tècnic per ara no s'atura i per tant l'aplicació al bé col·lectiu, si més no en el camp de la sanitat, serà positiva. Però això no vol pas dir que no hi hagi dificultats que hem de preveure i evitar. Ho diré més clar, les polítiques sanitàries sovint van bastant més endarrera que les possibilitats tècniques. I això cal assenyalar-ho, dir-ho on calgui, insistir-hi, i aconseguir que certs aspectes de la sanitat actual es redrecin. Alguns senyals ens indiquen que hem de centrar-nos una mica més per seguir en el bon camí.

CAP EL NOSTRE TEMPS

Un primer aspecte és prou clar i el coneixem tots, però no en fem massa cas, ni personal ni col·lectivament. Les possibilitats de la medicina assistencial són molt altes. En alguns llocs, en alguns països i per alguns grups socials, les coses

van molt bé, o bastant, però tampoc cal exagerar: en altres no. Aquesta medicina de primer nivell és la pròpia dels països més desenvolupats, entre els quals, per sort per a nosaltres, hi ha la Unió Europea. Però això afecta, tirant llarg, a una quarta part de la població de la terra. Les altres tres quartes parts estan en la via lenta i el progrés els ha arribat poc, i, per a molts, gairebé gens. A més, en els últims anys en bastants països els indicadors de qualitat sanitària van cap endarrera, la qual cosa és un fet molt greu.

Això és important no solament des d'un punt de vista pràctic, sinó teòric. En algun punt ja hem tocat el sostre: potser de manera transitòria, i ens podrem refer, però potser no. Podem dir que estem bé si no analitzem massa, però si mirem les coses en detall veiem que aquesta situació no és pas homogènia. Ara ho remarco, però ja ho sabem, ho expliquen els mitjans de comunicació: la televisió ens ho porta a casa, ho veuen directament els qui fan turisme per molts països. També hi ha àrees de necessitats mal cobertes en països de més nivell. Aquest és un dels fets que vull remarcar en aquest apunt sanitari en recordatori dels sis segles i mig de la nostra Llum. Tampoc és impensable que el risc de malalties emergents ens torni a espantar.

UNA EVOLUCIÓ

Cal, a més, assenyalar un altre aspecte: l'evolució, dins del nostre propi medi, de la realitat de la prevenció i l'assistència. Estem bé? Seguim en la via per a mantenir aquesta bona situació? O es pot deteriorar, podem anar enrere?. Cal pensar una mica en això. Hi ha diferents models d'organització sanitària i cal veure on estem i cap on anem, o bé com seguim. N'esmentarem alguns.

Un dels més coneguts és el *model de la beneficència*. Ha estat clàssic. La major part de la població era pobra i no podia pagar-se l'assistència. Les medicines no eren pas cares. Els malalts estaven a casa i el metge anava a veure'ls, abans sovint aconduït pel municipi. Després va venir el sistema de les «iguales» o «conductes». I l'assistència hospitalària, de fet, solia ser gratuïta. En el nostre medi aquest model ha estat plenament vigent fins ben avançat el segle XX.

El pressupost dels hospitals era petit, tot i que solia ser insuficient, i calia fer equilibris perquè els números quadressin. La partida més important avui és la de personal, i aleshores els metges no cobraven i la tasca d'infermeria la feien les mon-

